

Kysymys keskiajan "pimeydestä" jakaa tutkijoita. Väitettä on puolustettu ja kritisoitu muun muassa seuraavilla argumenteilla:

a) Keskiäikää voidaan pitää pimeänä ajanjaksona, koska:

- tieteet eivät kehittyneet ja ihmiset uskoivat Raamattuun ja Aristoteleen ajatteluun.
- uskonto hallitsi ihmisen elämää, hänen mielensä oli kahlittu ja häntä peloteltiin uhkaamalla helvetillä.
- uskonto kahlitsi taiteita, eivätkä luovat yksilöt päässeet näyttämään osaamistaan.
- ihmiset olivat raakoja toisilleen, ja väkivalta oli yleistä.
- eurooppalaiset levittivät uskontoaan väkivaltaisesti muille alueille.
- antiikin yksilöllisyys unohdettiin ja haluttiin tukahduttaa ihmisen persoonallisuus, sen sijaan yhteisöt olivat tärkeitä.
- rutto riehui ja kuolema oli jatkuvasti läsnä.

b) Keskiäikää ei voi pitää sen pimeämpänä aikakautena kuin muitakaan aikoja, koska

- kyse on tuhannen vuoden ajanjaksosta, jota ei voi tiivistää yhteen adjektiiviin, esimerkiksi raja antiikin ja keskiajan välillä on liukuva; monet antiikin asiat säilyivät läpi keskiajan.
- viimeistään 800-luvulla alkoi voimakas taloudellinen kehitys. Maatalouden ylijäämä elvytti kaupungit ja kaupankäynnin.
- kirkko toi turvaa ja auttoi kansaa. Se huolehti opetuksesta, luostarit hoitivat sairaita jne.
- upeat katedraalit kertovat, että rakentamiseen tarvittavia tietoja ja taitoja hallittiin edelleen.
- kirkon vaikutusta ei pidä ylikorostaa, myös kansankulttuuri oli keskiajalla rikasta.
- noitavainot sijoittuvat pääasiassa uudelle ajalle (1500–1700), niitä pidetään virheellisesti keskiajan ilmiönä.
- keskiajalla tapahtui myös teknistä kehitystä; keksittiin mm. mekaaninen kello, pyörö-aura, kirjapainotaito ja silmälasit.
- kulkutaudit eivät olleet yksinomaan keskiajan ilmiö, vaan niitä on ollut tuhansia vuosia.
- Euroopan väkiluku kasvoi keskiajalla huomattavasti, vaikka rutto riehui.
- renessanssin edustajat väaristelivät keskiaikaa. He ihannoivat antiikkia ja halusivat nähdä itsensä antiikin perillisinä. Renessanssi itsekin oli keskiajan ilmiö.
- keskiajan näkeminen pimeänä johtuu tiedon puutteesta; lähteitä on vähän ja nekin ovat usein kristillistä alkuperää.